UNIVERSITATEA DE STAT DIN MOLDOVA

Cu titlu de manuscris
C.Z.U.: 347.955(043.2)

CEBAN ALEXANDRU

ÎMPUTERNICIRILE INSTANȚEI DE RECURS ÎMPOTRIVA DECIZIILOR CIVILE DATE ÎN APEL

553.03 – DREPT PROCESUAL CIVIL

Rezumatul tezei de doctor în drept

Chișinău, 2025

Teza a fost elaborată în cadrul Departamentului Drept Procedural al Facultății de Drept a Universității de Stat din Moldova

Conducător științific:
BELEI Elena, doctor în drept, conferențiar universitar

Referenți oficiali:
HURUBĂ Eugen, doctor în drept, conferențiar universitar, Universitatea de Medicină, Farmacie, Științe și Tehnologie „George Emil Palade" din Târgu Mureș, România.
BĂIEȘU Aurel, doctor habilitat în drept, profesor universitar, Universitatea de Studii Europene din Moldova.

Componența Consiliului Științific Specializat:
SADOVEI Nicolae, președinte, doctor habilitat în drept, profesor universitar
BĂIEȘU Sergiu, secretar științific, doctor în drept, profesor universitar
CREȚU Vasile, doctor în drept, conferențiar universitar
BOIȘTEANU Eduard, doctor habilitat în drept, conferențiar universitar
MACOVEI Gheorghe, doctor în drept, lector universitar

Susținerea va avea loc la 26 mai 2025, ora 14:00,
în ședința Consiliului Științific Specializat D 553.03-24-113
din cadrul Universității de Stat din Moldova (MD - 2009, Republica Moldova, mun. Chișinău, str. M. Kogălniceanu, 67, bloc. 2, aud. ~~119~~ 216).

Teza de doctor și rezumatul pot fi consultate la biblioteca Universității de Stat din Moldova și pe pagina web a ANACEC.

Rezumatul a fost expediat la 16.04 2025

Secretar științific al Consiliului Științific Specializat
BĂIEȘU Sergiu, doctor în drept, profesor universitar

Conducător științific
BELEI Elena, doctor în drept, conferențiar universitar

Autor
CEBAN Alexandru

© Ceban Alexandru, 2025

CUPRINS

Reperele conceptuale ale cercetării 4

Conținutul tezei 7

CONCLUZII GENERALE ȘI RECOMANDĂRI 22

BIBLIOGRAFIE 25

Lista publicațiilor autorului la tema tezei 27

Adnotare 28

REPERELE CONCEPTUALE ALE CERCETĂRII

Actualitatea și importanța temei abordate. Hotărârea judecătorească este punctul final al unui drum judiciar deseori anevoios, ale cărui intersecții de raționamente converg spre un rezultat ce ar trebui să rezolve raporturile juridice dintre părți și care, într-un sistem ideal, s-ar bucura de deplina încredere a judecății unei singure instanțe. Suspiciunile nu pot fi ignorate și oricare dintre părțile litigante cugetă, în firea umană, dacă există o posibilitate de îndreptare a unor erori strecurate în gândirea judecătorului care a tranșat conflictul. Aici intervine rolul căilor de atac, menite să sporească încrederea că un număr mai mare de judecători va putea să dea o dezlegare justă raporturilor juridice deduse judecății, că sunt mai multe minți luminate care pot să descopere adevărul la care se speră. Pornind de la ideea că toate căile de atac, inclusiv recursul, reprezintă mijloacele procesuale prin care participanții la procesul civil își exercită dreptul de a solicita, în condițiile legii, controlul asupra hotărârii judecătorești și desființarea acesteia dacă nu este conformă stării de fapt ori de drept rezultate din circumstanțele cauzei, în prezenta lucrare, s-a încercat a cerceta complex și eficient, împuternicirile Curții Supreme de Justiție, în calitatea sa de instanța supremă, la examinarea recursului în procesul civil împotriva actelor de dispoziție a instanțelor de apel. Cea mai importantă cale de atac, după părerea noastră, prin care se finalizează controlul judiciar în procesul civil. În egală măsură trebuie să punctăm că în Republica Moldova nu au fost elaborate studii fundamentale dedicate împuternicirilor instanței de recurs împotriva deciziilor date în apel, inclusiv din considerentul că s-a schimbat radical cadrul normativ relevant.

Problema științifică importantă se referă la implementarea cu succes a reformei Curții Supreme de Justiție prin prisma împuternicirilor acesteia împotriva deciziilor civile date în apel, cu identificarea soluțiilor reale și fiabile în vederea transformării Curții Supreme de Justiție într-o veritabilă instanță de casație. Nu în ultimul rând, analiza științifico-practică a șanselor Curții Supreme de Justiție de a se s transforma într-o veritabilă instanță de casație, valorificându-și împuternicirile exercitate pentru a examina și soluționa recursuri împotriva deciziilor civile date în apel.

Scopul lucrării constă în realizarea unei cercetări complexe a actelor normative aplicabile, studierea opiniilor doctrinare, a practicii judiciare naționale și internaționale în vederea examinării și interpretării exhaustive a modului în care sunt reglementate temeiurile înaintării recursului și implicit împuternicirile și soluțiile instanței de recurs, cu identificarea elementelor importante pentru aplicarea corectă și eficientă a cadrului legal supus cercetării, a scoate în evidență neconcordanțele existente, reglementările inexacte, deficitare sau incomplete, precum și a formula anumite soluții viabile de interpretare sau intervenție legislativă ce ar putea fi puse în aplicare de legiuitor sau practicieni. Totodată, spunerea analizei la zi a legislației, doctrinei și jurisprudenței, în corelație cu modificările conceptuale foarte recente a temeiurilor de recurs, a admisibilității acestuia și parțial a soluțiilor instanței de recurs, în lipsa la moment a unui studiu doctrinar pe acest aspect și a unei practici judiciare

constante. Scop care a condiționat o actualitate sporită a problemei abordate și o adevărată provocare pentru a minimiza indispensabilele probleme de aplicare a cadrului normativ nou.

Ipoteza de cercetare în funcție de obiectivele cercetării, referitor la evaluarea eficacității mijloacelor de apărare a drepturilor justițiabilului în cadrul exercitării recursului împotriva deciziilor civile date în apel, a fost că noile modificări a cadrului normativ conex reformei Curții Supreme de Justiție și a Legii nr. 246 din 31.07.2023, nu va transforma CSJ, după cum au menționat principalii promotori a reformei, într-o veritabilă instanță de casație, dar va abstractiza și îngreuna șansa justițiabililor de a accede la justiție. Totodată, referitor la identificarea dificultăților existente la aplicarea cadrului legal actual, ipoteza de cercetare a fost că odată cu lărgirea semnificativă a cercului subiecților care aparent ar fi în drept să declare recurs (și revizuire totodată), similitudinea între temeiurile de recurs și revizuire și, implicit, suprapunerea acestora, introducerea temeiurilor noi de recurs pe alocuri abstracte și evazive, vor crea incertitudine și blocaje la aplicarea în practică. În aceiași ordine de idei, referitor la identificarea unor soluții interpretative sau legislative pentru anticiparea și/sau depășirea dificultăților existente, având în vedere amploarea modificărilor legislative recente care au repercusiuni directe la întregul obiect al studiului, ipoteza de cercetare a fost aprecierea posibilității ajustării cadrului legal modificat, pentru revenirea la principiul prin care instanța de recurs urmează să examineze legalitatea actelor de dispoziție contestate, iar în situația în care acest lucru nu va fi posibil, revenirea la cadrul legal anterior.

Sinteza metodologiei de cercetare și justificarea metodelor de cercetare alese. Metodologia prezentei cercetări științifice se bazează pe metoda dialectico-materialistă, de unde se desprind și alte metode particulare, utilizate în prezenta teză de doctorat: istorică, logico-juridică, logico-formală, comparativă, gramaticală, precum și observarea, descrierea, deducția, modelarea, compararea etc. La elaborarea prezentei cercetări au fost aplicate acte normative naționale și internaționale, cu accent pe prevederile Constituției Republicii Moldova, Codul de Procedură Civilă al Republicii Moldova, doctrina procesuală civilă din Republica Moldova și din alte state, prevederile Hotărârilor Curții Constituționale a Republicii Moldova. Totodată, fiind abordată și practica judiciară în domeniu, atât cea acumulată din activitatea practică a autorului, cât și cea studiată pe portalurile electronice ale instanțelor judecătorești din Republica Moldova.

Structura tezei: din punct de vedere structural, teza conține: adnotări (în trei limbi), lista abrevierilor, introducere, 4 capitole, concluzii generale și recomandări, bibliografie din 166 de titluri, 6 anexe, 140 pagini text de bază (până la Bibliografie).

Noutatea și originalitatea științifică a tezei este argumentată prin existența unei cercetări insuficiente a temei vizate în doctrina procesuală civilă. Cercetarea se bazează pe metodele de cercetare selectate ce asigură aprecierea, prin prisma unei abordări minuțioase și imparțiale, a justificării, corectitudinii și justeței redacției actuale a normelor procesuale civile ce reglementează

împuternicirile instanței de recurs. Urmare a cercetării efectuate și abordării analitico-interpretative a reglementărilor cadrului normativ relevant, a fost posibilă dezvoltarea unei evaluări complexe a împuternicirilor Curții Supreme de Justiție; elaborarea de propuneri și recomandări privind aplicarea corectă a cadrului legal relevant în activitatea practică: evaluarea și determinarea, de pe poziții noi, a modului de reglementare a împuternicirilor Curții Supreme de Justiție în conținutul Codului de Procedură Civilă al Republicii Moldova.

Problema științifică importantă soluționată prin cercetarea desfășurată constă în analiza reformei Curții Supreme de Justiție prin prisma împuternicirilor acesteia împotriva deciziilor civile date în apel, cu identificarea soluțiilor reale și fiabile în vederea transformării Curții Supreme de Justiție într-o veritabilă instanță de casație. Nu în ultimul rând, elucidarea aspectului dacă sunt reale sau nu șansele Curții Supreme de Justiție de a se s transforma într-o veritabilă instanță de casație, valorificându-și împuternicirile exercitate pentru a examina și soluționa recursuri împotriva deciziilor civile date în apel.

Valoarea aplicativă. Importanța practică a prezentei cercetări se justifică prin posibilitatea utilizării propunerilor și recomandărilor elaborate la perfecționarea reglementării împuternicirilor CSJ în cadrul procesului civil, fiind totodată utile următoarelor demersuri științifice în vederea optimizării procedurii de accedere a justițiabililor la instanța de casație, dar și fortificării legalității ca principiu suprem ce trebuie garantat prin justiția înfăptuită de instanța supremă.

Rezultatele științifice obținute în urma cercetărilor științifice desfășurate rezidă în determinarea și elucidarea carențelor cadrului legal care reglementează împuternicirile instanței de recurs împotriva deciziilor civile date în apel cât și reconceptualizarea acestei instituții, fapt care a condus la clarificarea pentru teoreticienii și practicienii din domeniul dreptului a modului de aplicabilitate în practică a respectivei instituții.

Implementarea și aprobarea rezultatelor cercetării. Rezultatele cercetării vor fi utilizate în procesul didactic și științific din cadrul Universității de Stat din Moldova. De asemenea, rezultatele cercetării se exprimă prin transferul cunoștințelor către mediul academic și științific, precum și către practicienii din domeniul dreptului, nu în ultimul rând noilor judecători ai Curții Supreme de Justiție care urmează a fi numiți în contextul reformării acestei instituții, în sarcina cărora va fi o misiune deloc ușoară de a implementa noile modificări.

CONȚINUTUL TEZEI

Capitolul 1 „Considerațiuni generale cu privire la recurs și soluțiile instanței" conține patru subcapitole.

În subcapitolul *1.1. Repere conceptuale și istorice ale recursului împotriva deciziilor date în apel* au fost analizate sursele doctrinare naționale și străine în care a fost examinată instituția recursului și soluțiile instanței, cât și cadrul legal care le reglementează. De asemenea, este expus un scurt istoric referitor la instituția cercetată și sunt reliefate opiniile diverșilor autori asupra conceptului de recurs, temeiurile declarării acestuia și nemijlocit soluțiile instanței de recurs. Definițiile oferite de către cercetătorii în domeniu au fost examinate prin prisma elementelor comune și cele care le diferențiază. Au fost scoase în evidență variate abordări referitor la elementele principale ale acestui instrument juridic, iar sub aspectul evoluției istorice, s-a constatat că toate căile de atac, inclusiv recursul, au avut o dezvoltare destul de activă pe parcursul evoluției societății, bineînțeles fiecare țară adaptând aceste mecanisme la propriile necesități și realități de fapt. O altă teză importantă este că recursul se referă, preponderent la chestiunile de drept, care vor evolua dreptul și/sau vor contribui la interpretarea uniformă a legii, cu repercusiuni benefice și de o importanță semnificativă pentru întreaga societate. Implicit instanța de recurs urmează să prevină comiterea repetată a erorilor judiciare și să îndrume activitatea instanțelor inferioare în spiritul legii, îmbunătățind în ansamblu calitatea hotărârilor emise

În subcapitolul *1.2. Sediul juridic al instituție și aspecte de drept comparat* este examinat sediul juridic al recursului, temeiurile acestuia și soluțiile instanței de recurs prin prisma actelor normative din Republica Moldova, cu precădere Codul de Procedură Civilă, dar și din alte jurisdicții cum ar fi Principatul Monaco, Germania, Austria, Spania, Elveția, Italia, Belgia, Columbia și Paraguay. În acest context, s-a observat evoluția permanentă (de substanță) a reglementării instituției cercetate, iar în multe situații statele, aprobând legi și mecanisme noi de reglementare a acesteia, prezumându-se scopul nobil de a perfecționa respectiva instituție în vederea apărării efective a drepturilor și libertăților fundamentale a omului, după o perioadă de aplicare în practică a acestora, revin la reglementări (principii) care au fost anterior abrogate (exemplu României). Acest fapt, considerăm noi învederează încă o dată complexitatea și importanța instituției cercetate, multitudinea de aspecte atât doctrinare cât și de nivel practic, de implementare, o fac un obiect al studiului (inepuizabil), fapt bine conturat și în țara noastră, chiar în perioada respectivului studiu. Or, recent legiuitorul nostru a avut curajul de a modifica radical respectiva instituție cercetată prin modificarea în volum de 100% a temeiurilor recursului și implicit admisibilitatea acestuia, aducând atingere semnificată și limitele judecării acestuia, fapt care v-a condiționa cu titlu de consecință (legătură cauză - efect) modificarea aplicării în practică și a soluțiilor instanței de recurs ori acestea sunt strâns legate de temeiurile de casare a deciziilor.

În subcapitolul *1.3. Natura și caractere juridice ale recursului împotriva deciziilor date în apel* au fost identificate și analizate trăsăturile caracteristice, condițiilor de fond și de formă și efectele soluțiilor instanței de recurs, inclusiv în coraport cu temeiurile de recurs și admisibilitate acestuia prin prisma legislației naționale, străine, internaționale, precum și a abordărilor doctrinare, în principal modificările conceptuale cu privire la recurs, condiționate de adoptarea Legii nr. 246 din 31.07.2023.

În acest sens, analiza lucrărilor doctrinare a conturat caracterele recursului, și anume a) **cale de atac**, un mijloc juridic pus la îndemâna părții de a solicita instanței competente exercitarea controlului judiciar asupra actelor jurisdicționale; b) cale **extraordinară**, fiind deschisă numai pentru motivele limitativ prevăzute de lege, împotriva hotărârilor definitive; c) cale de atac **comună**, calitate manifestată pe două coordonate, una subiectivă (se declară de parte în mod obișnuit, fără a i se cere o anumită calitate) și alta obiectivă (se exercită împotriva tuturor hotărârilor de fond – fapt metamorfozat deja în Republica Moldova), d) cale de atac **de reformare** (soluționarea acestuia în instanța superioară celei care a pronunțat hotărârea atacată); e) cale de atac **nedevolutivă**, (nu are menirea de a reanaliza starea de fapt reținută de judecătorii fondului, ci doar de a cenzura hotărârea sub aspectul legalității); f) cale de atac **ne-suspensivă de executare** (cu excepția cazurilor când suspendarea executării hotărârilor definitive operează de drept, sau la cerere, legea permite această măsură); g) cale de atac **subsecventă** (nu poate fi exercitat *omisso medio*, trecând peste calea de atac a apelului, deși în CPC al Republicii Moldova există excepții). Sintetizând aspectele ce țin de caracterele juridice a recursului, s-a formulat **o definiție proprie** respectivei căi de atac ca fiind: *„un mecanism procesual cu caracter extraordinar, nedevolutiv, bazat pe motivele limitative prevăzute de lege, prin intermediul căruia justițiabilii solicită instanței supreme exercitarea controlului de legalitate și reformarea hotărârii definitive, prin casarea sau modificarea ei."*

În subcapitolul *1.4 Modificările conceptuale cu privire la recurs, condiționate de adoptarea Legii nr. 246. din 31.07.2023*, după cum reiese din însăși denumirea acestuia au fost analizate modificările conceptuale cu privire la recurs, prin care au fost aduse un șir de modificări semnificative ale Codului de procedură civilă al Republicii Moldova, unele chiar conceptuale, respectiv fiind elucidate principalele aspecte și raționamente de care s-a condus legiuitorul la adoptarea modificărilor. Unul dintre aspectele analizate în respectivul subcapitol este abrogarea reglementărilor prin care **s-a exclus dreptul** Curții Supreme de Justiție **de a ridica din oficiu**, probleme ce țin de aplicarea corectă și uniformă a legislației, cât și nemijlocit a excluderea împuternicirii de emitere a hotărârilor explicative, astfel că la moment, având în vigoare prevederile art. 12^2 CPC, Curtea poate emite doar Avize consultative, și doar dacă este sesizată de către instanțele ierarhic inferioare. Un alt aspect analizat al modificărilor a fost **excluderea caracterului de îndrumare** și faptul că aceste avize consultative nu ar fi obligatorii pentru instanțele judecătorești. Alte modificări legislative

semnificative analizate au fost cele prin care **s-a lărgit** semnificativ **cercul subiecților** care aparent ar fi **în drept să declare recurs** (și revizuire totodată).

Nu în ultimul rând, s-a atras o deosebită atenție **extinderii limitelor** judecării recursului, prin acordarea dreptului instanței de recurs de reapreciere a probelor dată de prima instanță și instanța de apel când se invocă temeinic art. 432 alin. (1) lit. e) CPC, tot aici s-a analizat nouă posibilitate de **administrarea a probelor noi în recurs** după regulile de prezentare a acestor în instanța de apel, cât și **examinarea** recursului **cu înștiințarea și audierea participanților**.

Toate aceste modificări, privite în ansamblu, constituie de fapt deschiderea cutiei pandorei, care va transforma Curtea Supremă de Justiție într-o veritabilă judecată în fond - după apel.

În Capitolul 2 „Soluțiile privind admisibilitatea recursului împotriva deciziilor date în apel" a fost realizată o analiză a soluțiilor privind admisibilitatea recursului împotriva deciziilor date în apel, fiind atrasă o deosebită atenție la temeiurile de admisibilitate echivalente cu temeiurile declarării recursului împotriva deciziilor date în apel și repercusiunile acestui fapt asupra aplicării în practică a respectivelor reglementări, nu în ultimul rând încercându-se a identifica raționamentele noilor reglementări de care s-a condus legiuitorul și implicit neajunsurile și carențele acestora, fiind elucidate inadvertențele și omisiunile de interpretare și legislative, și implicit propunerea modificărilor.

Astfel, primul temei nou introdus de inadmisibilitate și anume cel prevăzut la lit. e) *problema juridică invocată în recurs nu este de o importanță fundamentală pentru dezvoltarea jurisprudenței*, este cel puțin în strânsă legătură, dacă nu chiar similar, cu cele două temeiuri noi de declarare a recursului și anume cele prevăzute la lit. a) *interpretarea legii din hotărârea contestată este contrară jurisprudenței uniforme a Curții Supreme de Justiție*; și respectiv lit. b) *prin admiterea recursului, se schimbă sau se consolidează jurisprudența Curții Supreme de Justiție*. În acest sens am concluzionat că legiuitorul a făcut o încercare de a „filtra" eventualele recursuri întemeiate pe temeiurile de la lit. a) și b) ale art. 432 CPC, dar totodată nefiind vre-o diferență (efectivă) între acest temei de inadmisibilitate și cele două temeiuri noi de declarare a recursului.

Cu referire la cel de al doilea temei nou de inadmisibilitate a recursului, și anume cel prevăzut la litera f) *recursul este vădit neîntemeiat*, fiind analizat, am concluzionat argument că dă peste cap toată instituția admisibilității recursului și implicit examinarea nemijlocită a argumentelor din cererile de recurs. Or, un simplu exercițiu logic ne permite să înțelegem că declararea recursului ca fiind inadmisibil pe respectivul temei, ar putea presupune de fapt, examinarea în cadrul admisibilității recursului a oricărui temei de declarare a acestuia prevăzute la art. 432 CPC. Caracterul atât de general și abstract al acestui temei de admisibilitate este absolut inexplicabil, și prezența acestuia exclude de fapt logica celorlalte temeiuri de inadmisibilitate. Aparent orice cerere de recurs, întemeiată pe oricare

circumstanțe, argumente și temeiuri ar putea fi declarată inadmisibilă în temeiul prevăzut la litera f) și anume *recursul este vădit neîntemeiat*.

În aceiași ordine de idei, in respectivul capitol au fost analizate modificări art. 440 alin. (2) CPC, iar în urma analizei, cu referire la aspectul motivării încheierilor de inadmisibilitate, s-a observat că însăși legiuitorul a prevăzut că o asemenea încheiere ar trebui să conțină sumar, adică foarte succint, faptele, motivele și temeiul inadmisibilității. Din conținutul respectivei norme e lesne de înțeles că instanța de recurs în cadrul examinării admisibilității cererii de recurs poate să se limiteze la declararea recursului ca fiind inadmisibil exclusiv prin menționarea temeiului de inadmisibilitate. Și dacă acest temei este cel prevăzut la lit. f) recursul este vădit neîntemeiat, e foarte mare probabilitatea că justițiabilul nu va înțelege de ce nu a avut posibilitatea de a beneficia de examinarea recursului în fond. Justițiabilul se va alege cu o „declarație" a instanței de recurs că recursul este vădit neîntemeiat și atât. Sub acest aspect s-a concluzionat că declararea inadmisibilității unui recurs ca fiind vădit neîntemeiat printr-o încheiere motivată sumar (nemotivată de fapt) este o încălcare gravă a drepturilor justițiabililor. Totodată, prin aceste temeiuri de inadmisibilitate însuși Curtea Supremă de Justiție va fi tentată, dacă nu chiar determinată, să procedeze arbitrar (nemotivat, deci neclar pentru justițiabili) și selectiv în raport cu diferiți justițiabili. Estimăm o gravă disonanță cu principiul securității raporturilor juridice, dar și diminuarea substanțială a șanselor de a accede la justiție și de a obține apărare.

Având în vedere că studiul respectiv a fost inițiat și în mare parte definitivat până la apariția unei practici judiciare a Curții Supreme de Justiție privind aplicarea noilor temeiuri de inadmisibilitate, totuși, la finalizarea lucrării, au apărut primele încheieri de inadmisibilitate a recursurilor pe temeiul prevăzut la art. 433 alin. (1) lit. f) CPC, recursul este vădit neîntemeiat, care cu părere de rău au confirmat așteptările și temerile noastre. După o analiză simplă aleatorie a trei încheieri de admisibilitate emise de Curtea Supremă de Justiție, și anume, Dosar nr. 2ra-1504/23 NR. PIGD 2-21168284-01-2ra-04102023 din 11 decembrie 2024 , Dosar nr. 2ra-1053/24 NR. NR. PIGD 2-23068137-01-2ra-17092024 din 13 decembrie 2024 și Dosarul nr. 2ra-1661/23 NR. PIGD 2-21170137-01-2ra-01122023 din 11 decembrie 2024 , s-a constat, cu părere de rău, că partea de motivare denumită „MOTIVAREA INSTANȚEI" este absolut identică în cazul celor trei spețe distincte. Cu titlu de consecință, după cum am mai spus, s-au adeverit temerile noastre că de fapt, justițiabilii sau ales cu o „declarație" a instanței de recurs că recursul este vădit neîntemeiat și atât, fără a exista vre-o motivare propriu zisă, raportată la conținutul cererii de recurs. Reacția CSJ începe a fi una generică, „șablonată", valabilă pentru oricare cerere de recurs.

Ulterior, în cadrul respectivului capitol au fost analizate *temeiurile declarării recursului conform Legii nr. 246 din 31.07.2023*, după cum urmează:

2.2.1. interpretarea legii din hotărârea contestată este contrară jurisprudenței uniforme a Curții Supreme de Justiție; analizând în detaliu temeiul respectiv, odată cu introducerea acestuia, aparent, lucrurile s-au *simplificat* până la absurd. Adică chiar în situația în care decizia contestată cu recurs, ar fi legală și întemeiată, ultima poate fi casată pentru că ar contraveni interpretării legii conform jurisprudenței uniforme a Curții Supreme de Justiție. Iar judecătorii în procesul de deliberări, ar trebui să se conducă exclusiv de o practică a unei instanței superioare. Întrebarea evidentă care apare este ce facem dacă intima convingere a judecătorului dictează altceva, iar acesta motivează poziția strict prin prisma legii. Ori poate de aceste raționamente s-a condus și legiuitorul când a legalizat și practica schimbătoare a Curții Supreme de Justiție prin introducerea temeiului de declarare a recursului de la lit. b) *prin admiterea recursului se schimbă sau se consolidează jurisprudența Curții Supreme de Justiție*. Răspunsul este evident, o modificare legislativă neinspirată, care va avea drept consecințe doar denaturarea și desființarea principiului legalității hotărârilor judecătorești. În aceiași ordine de idei nu putem să nu menționăm faptul că însuși Comisia de la Veneția în opinia sa din 21 octombrie 2022 a indicat că interpretările obligatorii ale legii, deși au sarcina de asigurare a aplicării uniforme a legii, pot afecta independența judecătorilor și dezvoltarea normală a legii (par. 14-15). Această aparentă despovărare a magistraților din instanțele ierarhic inferioare este totuși o iluzie care încă mult timp va plana, din simplul considerent că nu avem la moment o jurisprudența cât de cât constantă a Curții Supreme de Justiție.

2.2.2. prin admiterea recursului se schimbă sau se consolidează jurisprudența Curții Supreme de Justiție; Cu referire la acest temei, reieșind din limitele judecării recursului, s-a reținut că acesta nu urmărește scopul de a corecta careva erori judiciare manifestate prin aplicarea eronată a normelor de drept material sau procedural, dar mai degrabă de a „răsturna" decizii irevocabile care au fost emise de complete de judecată (judecători nemijlocit) cu aceleași sau alte „viziuni" de interpretare, decizii care vor fi răsturnate de către judecători (noi) ai Curții Supreme de Justiție. În această ordine de idei, considerăm că este absurd ca același complet de judecători să decidă „a schimba jurisprudența" în condiții de fapt și de drept similare. Un alt aspect deloc de neglijat este că o nouă decizie a Curții Supreme de Justiție prin care eventual „se schimbă jurisprudența", ar condiționa premise pentru un val de cereri de revizuire pe dosare similare. Mai mult ca atât considerăm că respectivul temei de recurs, de fapt camuflează **o metodă artificială de revizuire** a hotărârilor definitive și irevocabile, care în contextul actualelor temeiuri de revizuire este imposibilă. Cu titlu de consecință, orice decizie a Curți Supreme de Justiție la momentul actual, cu „ajutorul" noilor prevederi cu privire la subiecții în drept de a declara recurs (lit. b) a art. 430 – persoane care nu au fost atrase în proces dar ar fi lezate în drepturi) poate fi contestată pe temeiul prevăzut la lit. b) a art. 432 CPC, prin admiterea recursului se schimbă sau se consolidează jurisprudența Curții Supreme de Justiție. Respectiv, Curtea Supremă de Justiție are posibilitatea de a admite asemenea recurs, și a

schimba jurisprudența pe cauza civilă respectivă dacă are „alte viziuni", adică pe o cauză civilă distinctă. Or, este evident că orice interpretare a legii are diferite circumstanțe de fapt specifice cazului judecat, iar determinarea normei juridice aplicabile este la fel de strâns legată de fiecare cauză separat, împuternicire care ar putea duce la răsturnarea oricărei hotărâri.

2.2.3. a fost admis neîntemeiat un apel introdus tardiv sau a fost respins ca fiind tardiv un apel depus în termen. Noul temei de recurs, ține nemijlocit de termenul înaintării cererii de apel și respectiv interpretarea normelor legale care îl reglementează, în sensul calificării cererii de apel ca fiind depusă în termen, circumstanță care ar condiționa examinarea apelului în fond și invers, calificării cererii de apel ca fiind depusă în afara termenului de apel, fapt care ar condiționa respingerea ca fiind tardiv a apelului.

În urma analizei respectivului temei, s-a ajuns la concluzia că temeiul respectiv de recurs, în partea ce ține de situația când a fost respins ca fiind tardiv un apel depus în termen depășește logica juridică elementară. Legiuitorul prevede un recurs împotriva unei decizii care niciodată nu poate fi adoptată, pentru că în asemenea cazuri se emit încheieri judecătorești pasibile de recurs. Nu am identificat vreun caz ipotetic măcar în care ar putea fi aplicat, iar cu titlu de consecință considerăm că normele sterile urmează a fi excluse, cu titlu de lege ferenda.

2.2.4. hotărârea sau decizia vizează drepturile persoanei care nu a fost atrasă în proces; În cadrul analizei respectivului temei, noua sintagmă *„vizează"* este ceia ce ne-a atras atenția, având în vederea *noutatea* acesteia atât în doctrina juridică cât și nemijlocit legislația țării noastre, considerând că este inadmisibil de a opera cu asemenea termeni vagi în creația legislativă, mai ales cu referire la drepturile justițiabilului, care după părerea noastră pot fi doar încălcate sau viceversa - respectate și atât. În sensul complexității analizei respectivului temei de declararea a recursului, sa considerat oportun de a pune în evidență și de al examina în coraport cu temeiul similar de revizuire prevăzut la art. 449 lit. c) CPC. Concluzionând în contextul similitudinii între temeiurile de recurs și revizuire respective și implicit suprapunerea acestora, având în vedere carențele și inadvertențele noului temei de recurs prevăzut de legiuitor (abstract și evaziv), s-a considerat imperios necesar renunțarea la respectivul temei cu titlu de lege ferenda.

2.2.5. hotărârea sau decizia este arbitrară sau se bazează în mod determinant pe aprecierea vădit nerezonabilă a probelor. În urma analizei în detaliu a respectivului temei am identificat riscul foarte mare ca la categoria hotărârilor arbitrare ar putea fi atribuite și cele pronunțate cu bună știință contrar legii - în sensul art. 307 Cod penal. În lipsa unei definiții a noțiunii de *hotărâre arbitrară*, se creează premise pentru aplicarea abuzivă a acesteia, o asemenea abordare creează riscul ca orice hotărâre considerată de către Curte ca fiind arbitrară (în lipsa unor criterii și reguli clare de apreciere), să servească temei pentru pornirea urmăririi penale în baza art. 307 Cod penal, mai ales în situația în care potrivit art. 445 alin. (1/1) CPC *„dacă recursul este admis în temeiul art.432 alin.(1) lit. e),*

completul poate emite o încheiere interlocutorie, pe care o expediază inspecției judiciare." Astfel, s-a considerat că introducerea noțiunii precum *hotărâre arbitrară* nu a fost cea mai reușită inspirație a legiuitorului, având în vedere faptul că este o noțiune foarte abstractă și interpretativă, iar tot ce este abstract și interpretativ în mai multe feluri este teren foarte fertil pentru abuzuri. În aceiași ordine de idei sa mai concluzionat că o asemenea abordare va reduce la zero independența judecătorilor (prevăzută la art. 116 alin. (1) din Constituție), judecătorii transformându-se astfel în niște funcționari publici care se vor supune ordinelor superiorilor lor (Opinia Comisiei de la Veneția din 21 octombrie 2022, par. 15). În ceea ce privește sintagma *aprecierea vădit nerezonabilă a probelor*, din prezentul temei, s-a considerat că în redacția anterioară a textului – *aprecierea arbitrară a probelor* (care presupune încălcarea regulilor de apreciere a probelor prevăzute la art. 130 CPC) este mult mai reușită, mai mult în situația în care legiuitorul nu definește în nici un fel conceptul de *vădit nerezonabil*, respectiv cu titlu *de lege ferenda* considerăm imperios necesar renunțarea la actuala redacție a respectivul temei și revenirea la formula anterioară.

2.2.6. instanța nu a fost compusă potrivit legii sau hotărârea a fost pronunțată cu încălcarea competenței jurisdicționale. În cadrul examinării respectivului temei, una dintre concluziile de bază a constituit ideea că încălcarea normelor cu privire la competența jurisdicțională teritorială nu ar trebui considerată drept temei absolut de declarare a recursului, ori de cele mai deseori aceasta nu influențează soluția adoptată de instanță.

2.1.2. alte temeiuri de admisibilitate ale recursului împotriva deciziilor date în apel.

În subcapitolul respectiv cu referire la temeiul de inadmisibilitate *a) recursul nu se încadrează în temeiurile prevăzute la art. 432 alin. (1)*, după cum a menționat în pct. 2.1. din prezentul capitol, în esență sa ajuns la ideea că acest temei este similar cu precedentul temei de inadmisibilitate a recursului prevăzut la aceiași literă a), doar că temeiurile în care urmează a fi încadrat eventualul recurs sunt cele noi. Astfel, urmând o logică juridică simplă, concluzionăm că în cazul în care recurentul nu ar încadra recursul în temeiurile de declarare a acestuia conform art. 432 alin. (1) CPC, recursul ar trebui declarat inadmisibil.

Cu referire la temeiul de inadmisibilitate prevăzut la litera *a^1) recursul este depus împotriva unui act ce nu se supune recursului, cu excepția cazurilor prevăzute la art. 429 alin. (5),* este evident că respectivul temei este în strânsă legătură cu cadrul legal care reglementează actele de dispoziție care pot fi atacate cu recurs, și anume prevederile alin. (1) art. 429 CPC care prevede expres actele de dispoziție care pot fi contestate cu recurs și anume *deciziile pronunțate de curțile de apel în calitatea lor de instanțe de apel, cât și hotărârile pronunțate de curțile de apel.*

Cu referire la temeiul de inadmisibilitate prevăzut la litera *b) recursul este depus cu omiterea termenului de declarare prevăzut la art. 434;* Acest temei de inadmisibilitate a recursului împotriva deciziilor instanței de apel rezultă expres din prevederile art. 434, alin. (1) CPC, conform căruia

recursul se declară în termen de 2 luni de la data comunicării hotărârii sau a deciziei integrale, respectiv, va fi inadmisibil recursul declarat cu omiterea termenului legal.

Temeiul de inadmisibilitate prevăzut la litera *c) persoana care a înaintat recursul nu este în drept să-l declare;* este strâns legat de prevederile art. 430 care reglementează persoanele în drept de a declara recurs împotriva deciziilor instanței de apel. Recursul declarat de alte persoane sau cu nerespectarea condițiilor înaintate față de recurenți analizate mai sus este recunoscut inadmisibil.

Cu referire la ultimul temei de inadmisibilitate analizat în prezentul subcapitol, cel prevăzut la litera *d) recursul se depune în mod repetat după ce a fost examinat*, esența acestuia, învederează aspectul referitor la unicitatea dreptului de a contesta cu recurs un act de dispoziție a instanțelor ierarhic inferioare, respectiv recursul declarat ulterior, după examinarea lui, urmează a fi declarat inadmisibil pe acest temei. În acest fel, se asigură o stabilitate a raporturilor juridice judecate deja, fiind aplicabil doar în cazul în care recursul a fost odată recunoscut admisibil, respectiv a fost examinat de Curtea Supremă de Justiție, cu adoptarea unei decizii.

Capitolul 3 „Soluțiile privind fondul recursului împotriva deciziilor date în apel" a fost structurat în 2 subcapitole și include examinarea detaliată a tuturor soluțiilor când are loc analiza motivelor de recurs. Subcapitolul unu este dedicat situației când recursul este respins, iar cel de al doilea - situațiilor când recursul este admis, fiind structurat în 6 paragrafe, în funcție de acțiunile instanței după casarea sau modificarea actelor de dispoziție a instanțelor ierarhic inferioare. Tot în respectivul capitol s-a anticipat modul de aplicare a respectivelor soluții a instanței de recurs în coraport cu noile temeiuri de recurs și admisibilitate. Or, la moment nu există o practică în acest sens având în vedere actualitatea noilor modificări, încercându-se estimarea eventualelor dificultăți care pot apărea, în vederea clarificării acestora și respectiv identificarea soluțiilor.

Astfel, în subcapitolul *3.1. Respingerea recursului,* inițial a fost examinată doctrina națională și internațională sub acest aspect, o deosebită atenție fiind acordată viziunilor doctrinare cu referire la posibilitatea de a respinge recursul și a substitui motivarea. Totodată, analizând respectiva posibilitate în contextul cadrului legal existent în țara noastră, precum și din lipsa unui temei expres de declarare a recursului care ar prevedea motivarea conformă (sau lipsa motivării) hotărârii, considerăm că o asemenea posibilitate ar permite instanței de recurs de a respinge tot ca nefondat recursul și în ipoteza în care critica adusă și găsită întemeiată vizează exclusiv motivarea (fie că aceasta lipsește, fie că este necorespunzătoare). În aceiași ordine de idei, cu toate că sunt supuse căii de atac a recursului hotărârile, fără a se distinge între diferitele părți din acestea, respectiv între motivare și dispozitiv, în situația menționată, ar putea fi respins recursul, cu menținerea soluției din dispozitivul hotărârii atacate și se va proceda la motivarea acesteia, în fapt sau în drept, dacă nu a fost deloc ori insuficient motivată, ori, după caz, se va substitui motivarea inițială cu propria motivare, dacă motivarea instanței este contradictorie, străină cauzei sau necorespunzătoare. Pentru că până la

urmă scopul final al judecării unei cauzei sunt efectele executorii ale acesteia, inserate în dispozitiv. În această ordine de idei, considerăm că pentru a efectua o economie procesuală și a respecta termenul rezonabil de examinare a cauzelor inclusiv a nu lăsa loc de interpretare în legislația actuală, cu titlu *de lege ferenda* propunem modificarea conținutului normei legale prevăzute la art. 445 lit. a) CPC, cu adăugare inclusiv în situația motivării eronate în drept, atunci când dispozitivul este conform cu dreptul aplicabil. În acest caz, instanța se limitează să corecteze doar motivarea.

Împuternicirea de respingere a recursului, a fost analizată în detaliu și prin prisma noilor temeiuri noi de declarare a recursurilor inadmisibile analizate anterior și anume: e) *problema juridică invocată în recurs nu este de o importanță fundamentală pentru dezvoltarea jurisprudenței* și f) *recursul este vădit neîntemeiat*. Analiza primului temei de inadmisibilitate nou introdus e) *problema juridică invocată în recurs nu este de o importanță fundamentală pentru dezvoltarea jurisprudenței*, după cum am menționat anterior ne duce la cele 2 temeiuri prevăzute de art. 432 CPC de înaintare a recursului și anume a) *interpretarea legii din hotărârea contestată este contrară jurisprudenței uniforme a Curții Supreme de Justiție*; și b) *prin admiterea recursului, se schimbă sau se consolidează jurisprudența Curții Supreme de Justiție*. Astfel, un exercițiu logic simplu ne permite să înțelegem că pentru a fi aplicat temeiul de la litera e) în vederea declarării recursului inadmisibil pe acest temei, recurentul ar urma să invoce careva probleme juridice în sensul vicierii actului contestat cu recurs, iar instanța de recurs în urma analizei acestora (altfel este imposibil) le va da apreciere și le va califica ca nefiind de o importanță fundamentală pentru dezvoltarea jurisprudenței, ca efect al declarării recursului ca fiind inadmisibil. Astfel, instanța de recurs ar urma să dea apreciere respectivelor probleme juridice (după cum sa exprimat legiuitorul) invocate în recurs, și în mod logic să le respingă, ceea ce înseamnă că se va purcede la examinarea temeiurilor de recurs (interpretarea legii din hotărârea contestată este contrară jurisprudenței uniforme a Curții Supreme de Justiție).

Cu referire la cel de al doilea temei nou introdus de declarare a recursului inadmisibil recursul este vădit neîntemeiat, lucrurile sunt și mai simple sub aspectul analizat, or, este evident că pentru a declara inadmisibil un recurs pe acest temei, urmează de a da aprecie temeiniciei argumentelor din recurs. Și altfel decât printr-o procedură de analiză, cercetare, încadrarea argumentelor și circumstanțelor de fapt în cadrul legal, acest procedeu considerăm că este imposibil.

Astfel, în ambele cazuri este evident că se resping recursurile și nicidecum nu se declară inadmisibile, pentru că în mod foarte evident instanța este obligată să dea apreciere temeiurilor recursurilor.

Întrebarea logică care apare odată cu introducerea respectivelor 2 temeiuri de inadmisibilitate, care este sensul menținerii împuternicii de respingere a recursului din prevederile art. 445 alin. (1) lit. (a) CPC. Pentru că o analiză logică simplă ne permite să identificăm doar un caz, când va fi ipotetic posibilă aplicarea acestei împuterniciri și anume, în situația în care recursul nu a fost vădit neîntemeiat

pentru a fi declarat inadmisibil, iar ulterior, după trecerea admisibilității și examinării în fond a acestuia se va considera că totuși este neîntemeiat (dar nu chiar vădit) și se vor menține actele contestate (în asemenea circumstanțe va fi evidentă exclusiv culpa instanței de recurs care nu a sesizat netemeinicia vădită a recursului la faza examinării admisibilității).

În final, sub acest aspect, credem că împuternicirea de respingere a recursului va fi aplicată extrem de rar, având în vedere filtru drastic instituit de legiuitor la faza admisibilității recursului, iar cu titlu de precizare de ordin terminologic, ne alăturăm la acele păreri doctrinare care învederează că recursul urmează a fi respins ca nefondat, și nu ca neîntemeiat, ultima ducând la concluzia, eronată, că recursul ar putea privi și temeinicia hotărârii, contrar scopului edictării lui ca mecanism de control al respectării legii în procedura de elaborare a hotărârii judecătorești. Respingerea recursului ca nefondat nu semnifică cercetarea în fond a cauzei, ci analiza în fond a motivului de casare ori modificare ce susține calea de atac.

Subcapitolul 2 fiind dedicat situațiilor când recursul este admis și implicit casată decizia contestată, au fost sistematizate situațiile în dependență de acțiunile instanței după casarea sau modificarea actelor de dispoziție a instanțelor ierarhic inferioare după cum urmează:

3.2.1. Casarea cu pronunțarea unei hotărâri noi. După o analiză detaliată a esenței acestei împuternici, inclusiv sub aspect teoretic și doctrinar, a devenit evident că această soluție (casarea și reținerea cauzei pentru judecare de către instanța supremă) urmează a fi aplicată în situația când, eroarea judiciară poate fi corectată de către instanța de recurs prin emiterea unei hotărâri noi.

În această ordine de idei, am asocia respectiva împuternicire cu fiecare din temeiurile de recurs, pentru a elucida posibilitatea aplicării acesteia în fiecare din cazuri.

În acest sens, am ajuns la concluzia că în cazul temeiului de recurs - interpretarea legii din hotărârea contestată este contrară jurisprudenței uniforme a Curții Supreme de Justiție doar această împuternicire (casarea și reținerea cauzei pentru judecare de către instanța supremă) este aplicabilă. Or, este absurd eventual să se constate că hotărârea contestată este contrară jurisprudenței uniforme a Curții Supreme de Justiție, și eventual să se retrimită cauza la rejudecare, pentru că uniformizarea practicii este o sarcină exclusivă a Curții Supreme de Justiție. De această părere am fost până la finele cercetării, până când am identificat (probabil prima), Decizia Curții Supreme de Justiție din 30 octombrie 2024, Dosar nr. 2ra-1471/23 , emisă în urma unui recurs declarat după 01 septembrie 2023 (pe temeiuri noi). Astfel, Curtea a constatat „o jurisprudență uniformă" referitor la obiectului litigiului, dar totodată neaplicarea acesteia de către instanțele ierarhic inferioare, fapt care nu a fost sesizat și sau invocat de către recurent, deci CSJ a constatat „din oficiu" temeiuri de recurs. Distinct de acest fapt, Curtea a remis cauza la rejudecare, poziție cu care nu am fost de acord, justificând argumentat acest fapt.

În cazul celui de al doilea temei b) *prin admiterea recursului, se schimbă sau se consolidează jurisprudența Curții Supreme de Justiție,* este și mai evident, că doar această împuternicire (casarea și reținerea cauzei pentru judecare de către instanța supremă) este admisibilă. Pentru că este absurd eventual să se constate că practica Curții Supreme de Justiție trebuie schimbată, și eventual să se retrimită cauza la rejudecare. Or, uniformizarea (la caz schimbarea) practicii este o sarcină exclusivă a Curții Supreme de Justiție. În acest caz, nu putem să nu reiterăm banalitatea eventualei situații, când o decizie este casată având drept temei un fapt (o circumstanță) care apare după emiterea respectivei decizii casate (apare când Curte Supremă Justiție decide să-și schimbe practica), adică o decizie legală și întemeiată (inclusiv conform practicii la momentul emiterii) este casată pe un temei rușinos am spune (fără existența unei cuple a instanței ierarhic inferioare). Considerăm foarte neinspirată această soluție nouă a legiuitorului.

În cazul temeiului de la lit. e) hotărârea sau decizia este arbitrară ori se bazează în mod determinant pe aprecierea vădit nerezonabilă a probelor. Am pornim de la ideea că de fapt, la litera e) sunt 2 temeiuri de admitere a recursului: hotărârea sau decizia este arbitrară - primul caz și cel de al doilea - se bazează în mod determinant pe aprecierea vădit nerezonabilă a probelor, care nu sunt interdependente, deci, pot exista separat.

În primul caz, după o analiză detaliată a calificativului „arbitrară", am ajuns la concluzia că esența acestuia este vicierea aprecierii situațiilor de fapt raportate la cadrul legal, făcute de judecător. Astfel, în procesul motivării unei decizii de casare a hotărârii pe respectivul temei, instanța supremă va fi obligată să argumenteze prin ce anume s-a materializat arbitrariu hotărârii. Iar în procesul respectivului exercițiu de apreciere a probelor este evident că se va contura o viziune a instanței supreme referitor la circumstanțele de fapt, probatoriu și legea aplicabilă cauzei, poziție care prin prisma puterii lucrului judecat nu va mai putea fi supusă aprecierii de către alte instanțe. Și aici ajungem la concluzia că în cazul în care va fi admis un recurs având ca temei arbitrariu hotărârii, unica soluție a instanței de recurs va fi reținerea cauzei și emiterea unei hotărâri noi, în situația în care nu se va constata necesitatea administrării probelor noi și/sau circumstanțe noi.

În cel de al doilea caz, legiuitorul a admis ipoteza existenței aprecierii vădit nerezonabilă a probelor, și nicidecum nu la insuficiența acestora (în mod logic deducem că a fost administrat un probatoriu suficient în vederea emiterii unei decizii pe caz).

Concluzionând la acest subcapitol, am ajuns la concluzia că respectiva împuternicire de admitere a recursului, casarea integrală sau parțială a decizia instanței de apel și hotărîrea primei instanțe cu pronunțarea unei noi hotărâri, urmează să fie cel mai des folosită de către Curte, sau cel puțin urmează a se depune maxim efort, în cazul în care eroarea judiciară poate fi reparată de către instanța de recurs, să facă uz de respectiva împuternicire.

3.2.2. Casarea cu restituirea cauzei spre rejudecare în instanța de apel. Începerea analizei respectivei împuterniciri a fost prin identificarea situațiilor în care ipotetic ar fi putut fi admisă o *eroare judiciară* prin prisma acelorași temeiurilor de recurs. Inițial, a fost analizată în detaliu și multiaspectual semnificația erorii judiciare, ca în final să ajungem la concluzia că temeiul respectiv de trimitere a cauzei la rejudecare a fost excesiv de abstractizat de către legiuitor, fapt care implicit acordă instanței de recurs un câmp larg de interpretare și o doză mare de subiectivism la faza examinării existenții sau lipsei posibilității reale de corectare a erorii judiciare de către însăși instanța de recurs. Astfel, am concluzionat că regula urmează a fi ca instanța de recurs să facă uz anume de împuternicirea de a reexamina fondul și a emite o decizie în acest sens după cum am menționat mai sus. Iar dispunerea trimiterii cauzei instanței de apel pentru rejudecare să fie o excepție în cazul când este necesară administrarea unor probe pentru stabilirea corectă a situației de fapt, care nu poate avea loc în judecata din recurs, în lumina prevederilor art. 443 CPC, conform cărora instanța de recurs verifică legalitatea hotărârii atacate, fără a administra noi dovezi.

În final, sub acest aspect, am ajuns la concluzia că ar fi binevenită limitarea cazurilor când cauza urmează a fi trimisă la rejudecare în instanța de apel, și anume exclusiv când se va constata că este necesară administrarea unor probe - doar pentru stabilirea corectă a situației de fapt necesare pentru a concluziona asupra aplicării corecte a legii (și nicidecum în vederea probării temeiniciei acțiunii în sine), instanța de recurs urmând a indica expres care sunt acestea, și raționamentul de care s-a condus când a decis că respectiva eroarea nu poate fi corectată de către aceasta. În situația respectivă, considerăm că și instanțele de apel se vor responsabiliza la judecarea repetată a cauzei și vor fi direcționate mai eficient în vederea efectuării unui act de justiție calitativ în termeni rezonabili.

3.2.3. Casarea cu restituirea cauzei spre rejudecare în prima instanță. În urma analizei respectivei împuterniciri, inclusiv sub aspect comparat cu precedentele reglementări, am sesizat că conform noilor prevederi, legiuitorul a prevăzut expres și exhaustiv, fără loc de interpretare cazul în care instanța de recurs poate face uz de respectiva împuternicire, și anume doar în cazul în care v-a constatat neatragerea în proces a persoanelor ale căror drepturi au fost lezate prin hotărâre.

Analizând noua împuternicire, primul lucru pe care îl observăm este că la moment, instanța de recurs a fost lipsită de posibilitatea de a restitui cauza pentru a fi rejudecată în primă instanță în cazul în care hotărârea a fost pronunțată cu încălcarea competenței jurisdicționale, iar sub acest aspect după cum a fost menționat mai sus, rezultă că în cazul constatării respectivei încălcări, instanța de recurs o poate calificată ca fiind o eroare judiciară cu posibilitatea de a trimite cauza la rejudecare doar în instanța de apel.

Cu referire la cazul de trimitere a cauzei la rejudecate în primă instanța prevăzut de legea veche, și anume, cauza a fost judecată în absența unui participant la proces căruia nu i s-a comunicat locul, data și ora ședinței de judecată, observăm că anterior această situație era condiționată de voința

persoanei care a fost lipsită de dreptul de a participa la judecarea cauzei, adică doar dacă aceștia solicitau (în caz contrar evident că pricina era remisă la rejudecare în apel).

În această ordine de idei, o dată cu noile modificări operate, observăm că în situația în care cauza a fost judecată în absența unui participant la proces căruia nu i s-a comunicat locul, data și ora ședinței de judecată, acesta poate pretinde la calificativul de persoană ale căror drepturi au fost lezate prin hotărâre. Iar cu titlu de consecință, în contextul noilor modifică, o altă soluție a instanței de recurs decât a trimite cauza la rejudecare în primă instanță nu va avea (anterior fiind o oportunitate a recurentului). Analizând sub acest aspect modificările operate, nu vedem nici un raționament a acestora, doar faptul că în formula legală anterioară exista posibilitate efectuării unei economii procesuale semnificative, adică a remite cauza la rejudecare în instanța de apel.

3.2.4. Casarea cu încetarea procesului sau scoaterea cererii de pe rol. În urma analizei respective împuterniciri, cât și prevederilor art. 265 și 267 CPC, observăm un mare număr de situații de fapt care ar condiționa posibilitatea aplicării acesteia dar care în esență nu ar trebui să întâmpine careva dificultăți în aplicare. Totodată, iar în o altă ordine de idei, în urma admiterii recursului pe acest temei, considerăm necesar a specifica că urmează a fi casate atât decizia instanței de apel cât și hotărârea primei instanței, care în unele cazuri pot fi perfect legale și întemeiate. Un exemplu în acest sens este încheierea unei tranzacții de împăcare.

3.2.5. Casarea cu modificarea deciziei instanței de apel și/sau hotărârii primei instanțe. Cu referire la respectiva împuternicire ne-am referi la pct. 3.1. și 3.1 din cadrul respectivului capitol, în care am adus argumente și propuneri de *lege ferenda*. Or, considerăm că prin prisma noilor temeiuri de declararea a recursurilor inadmisibile, urmează atunci când modificarea ține exclusiv de motivare, instanța de recurs să respingă recursul ca nefondat, cu substituirea motivării, iar în restul cazurilor să caseze actele contestate și să emită o nouă hotărâre.

3.2.6. Casarea deciziei instanței de apel și menținerea hotărârii primei instanțe. În urma analizei respectivei împuterniciri, considerăm că în procesul aplicării în practică nu ar trebui să apară careva dificultăți, or, dacă temeiurile de casare invocate în recurs se constată ca întemeiate exclusiv cu referire la decizia instanței de apel, și nu se regăsesc în hotărârea instanței de fond, ultima fiind legală și întemeiată, instanța de recurs urmează să admită recursul, să caseze decizia instanței de apel și să mențină hotărârea primei instanțe. Totodată, a fost examinată posibilitatea aplicării acestei împuterniciri prin prisma noilor temeiuri de recurs.

3.2.7. Casarea cu restituirea cererii de apel. În cadrul analizei respectivei împuternici, bineînțeles au fost supuse analizei și prevederile art. 369 CPC care reglementează cazurile în care instanța de apel urmează să restituie cererea de apel. Deoarece pentru a fi aplicată împuternicirea respectivă, instanța de recurs ar urma să constate existența a cel puțin un temei de restituire prevăzute expres de legiuitor la art. 369 CPC, temei care nu a fost sesizat de către instanța de apel în cadrul

judecării cauzei. Astfel, în urma analizei, cu referire la aspectul ce se referă la actul de dispoziție care urmează a fi emis în urma examinării recursului aplicând împuternicirea examinată în prezentul subcapitol, s-a menționat că potrivit prevederilor art. 445 alin. (3) CPC *„În urma examinării recursului, instanța de recurs emite o decizie care rămâne irevocabilă din momentul emiterii. Decizia se consideră a fi emisă din momentul plasării acesteia pe pagina web a Curții Supreme de Justiție."* În această ordine de idei, nu este clară logica și intenția legiuitorului de a menționa la împuternicirea prevăzută de art. 445 alin. (1) lit. g) CPC, faptul că după ce judecă recursul, Curtea este în drept să admită recursul, să caseze decizia instanței de apel, cu pronunțarea unei încheieri. Or, la art. 445 alin. (1) lit. d) CPC de exemplu, care prevedere împuternicirea de admitere a recursul, casarea deciziei instanței de apel și hotărîrea primei instanțe, dispunând încetarea procesului ori scoaterea cererii de pe rol, nu a fost specificat aspectul respectiv, cu toate că în situațiile similare, la fel instanțele inferioare urmau a emite încheieri. În altă ordine de idei, având în vedere că din analiza celui de al treilea temei de restituire a cererii de apel, prevăzut la litera c), am ajuns la concluzia că e foarte probabil ca instanța de recurs să fie în situația în care ar fi necesar să caseze parțial decizia instanței de apel și anume în partea în care s-a expus pe o nouă pretenție, neexaminată în primă instanță, pe lângă alte pretenții care au fost înaintate și examinate în prima instanță, am considerat oportun cu titlu *de lege ferenda* de a menționa expres și împuternicirea de casare parțială a deciziei instanței de apel la lit. g) a art.445 CPC. Sistematizând a ceste două teze, cu titlu *de lege ferenda* s-a propus modificarea conținutului art. 445 alin. (1) lit. g) CPC după cum urmează „g) *să admită recursul, să caseze decizia instanței de apel, dispunând restituire a cererii de apel dacă există temeiurile prevăzute la art. 369.*"

În Capitolul 4 „Decizia instanței de recurs împotriva deciziilor date în apel și puterea lucrului judecat a acesteia" este compus din trei subcapitole în care este în detaliu studiat actul de dispoziție emis de instanța de recurs în urma examinării recursului împotriva deciziilor date în apel, caracteristicile specifice ale acestuia, cuprinsul nemijlocit al deciziei, cât și principale efecte ale respectivelor decizii, unuia dintre cele mai importante efecte puterii lucrului judecat a fost dedicat un subcapitol separat cu o analiză mai profundă a respectivului efect.

Astfel, o concluzie esențială a subcapitolul *4.1. Considerații generale*, a fost că hotărârea prin care se soluționează calea extraordinară de atac a recursului este destinată să tranșeze, în mod final, orice contestație referitoare la cauza dedusă judecății. Ea are, de aceea, cum s-a arătat, un scop precis, în principiu acela de a se pronunța asupra motivelor de recurs invocate de partea interesată sau, dacă este cazul, de instanța de recurs din oficiu și de a realiza un control judiciar eficient, spre a se evita trecerea în puterea lucrului judecat a unei hotărâri nelegale. În aceiași ordine de idei, a fost supus analizei Avizul nr. 11 (2008) al Consiliului Consultativ al Judecătorilor Europeni (C.C.J.E.) și identificate cele mai importante aspecte ce țin de calitatea actului de justiție.

În subcapitolul *4.2. Cuprinsul deciziei instanței de recurs împotriva deciziilor date în apel*, au fost analizate părțile componente a deciziilor instanței de recurs și implicit conținutul obligatoriu al acestora și anume a părții introductive, descriptive, motivare și dispozitivul.

În subcapitolul *4.4.* dedicat *Puterii lucrului judecat al deciziei instanței de recurs împotriva deciziilor date în apel*, am pornit de la ideai că protecția drepturilor civile și intereselor legitime, se va realiza deplin doar în momentul în care hotărârea judecătorească va deveni irevocabilă și respectiv, va obține putere de lucru judecat. Importanța acestui efect al hotărârii judecătorești, inclusiv a deciziei instanței de recurs, constă în crearea unei certitudini a circuitului civil și totodată, asigurarea securității raporturilor juridice, care presupune că, atunci când instanțele de judecată au tranșat final o chestiune, constatarea și contestarea acesteia să nu mai poată fi pusă în discuție. Ulterior, a fost efectuată o analiză complexă a literaturii de specialitate, cu referire la instituția puterii lucrului judecat ca fenomen juridic, constatând că aceasta cunoaște o varietate de interpretări, atât ca formă cât și conținut, acestea fiind analizate în detaliu.

Toto în cadrul respectivului subcapitol, au fost analizate detaliat principalele caracteristici a decizie instanței de recurs, prin prisma puterii lucrului judecat și anume exclusivitatea, incontestabilitatea, prejudicialitatea, obligativitatea și executorialitatea deciziei Curții Supreme de Justiție, iar în concluzie finală am ajuns la ideea că în virtutea caracterului său obligatoriu, pe lângă efectele pe care le generează pentru părțile pe dosar, decizia instanței de recurs instituie îndatorirea tuturor persoanelor de a se conforma prescripțiilor acesteia.

CONCLUZII GENERALE ȘI RECOMANDĂRI

În concluzii, pornim de la ideai că tulburătoarele reforme din ultimul timp, care au amprentat inevitabil șansa justițiabililor de a accede la justiție, de a se apăra de abuzuri și erori judiciare au fost foarte atractive pentru noi, din punct de vedere al analizei științifice și prognoze/proiectări ale celor mai esențiale și radicale modificări.

Pe parcursul studiului s-a putut observa că din 01 septembrie 2024, exercitarea recursului la Curtea Supremă de Justiție este substanțial schimbată din cauza unor temeiuri foarte noi (art. 432 CPC). Legătura indispensabilă a temeiurilor de recurs cu împuternicirile Curții Supreme de Justiție (art. 445 CPC), precum și reconceptualizarea inadmisibilității recursurilor (art. 433 și 440 CPC) a fost o reală provocare pentru studiul nostru, care a condiționat și reconfigurarea ulterioară obiectivelor. În aceiași ordine de idei, pentru a atinge obiectivele am utilizat un suport doctrinar fundamental, dar auster, și asta pentru că nu a putut fi identificat un alt stat în care să fie legiferate astfel de temeiuri de recurs ca număr.

În sensul reperelor conceptuale și istorice ale recursului împotriva deciziilor date în apel, am constatat că respectiva cale de atac în coroborare cu împuternicirile instanței de recurs, a evoluat din cele mai simple proceduri de verificare a legalității acțiunilor membrilor societății. Iar la moment această evoluție a condus la configurarea și instituționalizarea unor sistemelor moderne ale căilor de atac.

Cu referire la modificările conceptuale cu privire la recurs, condiționate de adoptarea Legii nr. 246. din 31.07.2023, a fost analizată critic excluderea dreptului Curții Supreme de Justiție de a ridica din oficiu, probleme ce țin de aplicarea corectă și uniformă a legislației, cât și nemijlocit excluderea împuternicirii de emitere a hotărârilor explicative.

Într-o altă ordine de idei, cu o apreciere critică s-a finalizat și analiza extinderii limitelor judecării recursului prin acordarea dreptului instanței de recurs de reapreciere a probele dată de prima instanță și instanța de apel când se invocă temeinic art. 432 alin. (1) lit. e) CPC. Mai mult ca atât, am ajuns și la concluzia critică asupra introducerii posibilității de reapreciere a probelor în recurs (și chiar prezentarea unor probe noi).

O concluzie generalizată a modificărilor conceptuale cu privire la recurs, condiționate de adoptarea Legii nr. 246. din 31.07.2023 este că extinderea limitelor judecării recursului, prin acordarea dreptului instanței de recurs de reapreciere a probelor, chiar administrarea probelor noi în recurs, după regulile de prezentare a acestor în instanța de apel, mai mult examinarea recursului cu înștiințarea și audierea participanților la proces (în cazul în care se invocă întemeiat art. 432 alin. (1) lit. b) și e) CPC, constituie de fapt deschiderea cutiei pandorei care va transforma Curtea Supremă de Justiție într-o veritabilă judecată în fond – a treia după apel.

Deci pe de o parte se declară că instanța supremă tinde spre misiunea exclusivă de instanță de casație, pe de altă parte unele temeiuri de recurs permit Curții Supreme de Justiție să se comporte ca o veritabilă instanță de fond. Acest paradox, nedeclarat desigur, creează nu doar o disonanță cognitivă printre profesioniști, dar compromite anunțatele nobile intenții, prin suspiciuni ale înfăptuirii controlului judecătoresc în mod imprevizibil, inexplicabil, ca să nu zicem selectiv.

În capitolul separat dedicat soluțiilor privind admisibilitatea recursului împotriva deciziilor date în apel, având în vedere că temeiurile de inadmisibilitate au fost completate de către legiuitor, am considerat oportună analiza separată a fiecăruia, încercând stabilirea unui sistem de repere și trăsături definitorii care să le individualizeze, indiferent dacă sunt sau nu atractive pentru critici.

Un subcapitol separat fiind dedicat temeiurilor de admisibilitate echivalente cu temeiurile declarării recursului împotriva deciziilor date în apel, am concluzionat că menținerea respectivelor temeiuri de inadmisibilitate, similare cu cele a declarării recursului, va avea drept efect nu altceva decât o aplicare neuniformă (imprevizibilă) a instituției admisibilității în coroborare cu cea a examinării în fond a recursului.

Fiind supuse analizei temeiurile noi a declarării recursului introduse prin Legea nr. 246 din 31.07.2023, la fiecare din acestea am identificat dificultăți și carențe la aplicarea în practică, fapt care a confirmat temeinicia ipotezei de cercetare că introducerea temeiurilor noi de recurs pe alocuri abstracte și evazive, vor crea incertitudine și blocaje la aplicarea în practică.

Cu referire la soluțiile privind fondul recursului împotriva deciziilor date în apel, unde legiuitorul în contextul noilor reforme, nu a fost într-atât de radical, s-a făcut legătura temeiurilor de recurs cu împuternicirile instanței supreme, ca fiecare împuternicire să treacă filtrul certitudinii formulării, caracterului previzibil al aplicării, legăturii exclusive sau posibile cu noile temeiuri de recurs, precum și a forței juridice imperative sau dispozitive ori limitele de judecare a recursului împotriva deciziilor date în apel formează chintesența acestei căi de atac și conferă viabilitate împuternicirilor Curții Supreme de Justiție, în măsura în care va supraviețui testelor de constituționalitate și corespundere cu standardele Uniunii Europene. Este vorba de o categorie nouă de recurenți, precum și de administrarea de noi probe în recurs, trimiterile la rejudecare la apel sau la fond, și în consecință de caracterul devolutiv al unei căi extraordinare de atac.

Ultimul capitol al tezei, fiind dedicat actului de dispoziție pe care îl emite CSJ în urma examinării recursurilor și implicit puterea lucrului judecat al acestora, au fost analizate efectele deciziilor Curții Supreme de Justiție asupra raporturilor juridice, jurisprudenței din întreg sistemul, impactul acestora în societate, dar și asupra carierei magistraților și a independenței sistemului judecătoresc care este o vulnerabilitate actuală, deseori analizată din diferite puncte de vedere, cel științific fiind în ultimul rând. În această ordine de idei s-a încercat a investiga accentele și a

fundamenta științific de ce într-o societate modernă și democratică fără puterea lucrului judecat se dezechilibrează în mod fatal funcționarea statală.

În final, considerăm că prezenta cercetare, practic unica de o asemenea complexitate la moment în țara noastră cu referire la modificările radicale la instituția recursului, va spori șansele aplicării noilor modificări cât mai efectiv și va diminua riscurile de interpretare contradictorie a reglementărilor ce țin de respectiva cale de atac și împuternicirile instanței de recurs, fapt ce va condiționa, de ce nu, posibilul succes a reformei Curții Supreme de Justiție, de care ne vom putea bucura cu toții în viitor, în special justițiabilii.

BIBLIOGRAFIE

1. BOROI, Gabriel, STANCU, Mirela. Drept Procesual Civil, Partea generală. Judecata în fața primei instanțe, Ediția a 6-a, revizuită și adăugită, editura Hamangiu, 2023 [online]
2. CHIFA Felicia, publicație științifică Temeiurile degrevării de probațiune, [online] Disponibil: https://juridicemoldova.md/6743/temeiurile-degrevarii-de-probatiune.html
3. Drept Procesual Civil. Partea Generală: manual. Coord. Elena BELEI. Chișinău: Lexon Plus, 2014. ISBN 978-9975-4188-5-0.
4. Drept Procesual Civil. Partea Generală: manual. Coord. Elena BELEI. Chișinău: [s. n.], 2016. ISBN 978-9975-4072-9-8.
5. Drept Procesual Civil. Partea Specială: manual. Coord. Elena BELEI. Chișinău: [s. n.], 2016. ISBN 978-9975-4072-2-9.
6. DREPT PROCESUAL CIVIL. Partea generală. Coord. Elena BELEI. Chișinău: S. n. (Tipogr. «Lexon-Prim»), 2024. ISBN 978-9975-173-07-0.
7. FILINCOVA, Svetlana, BELEI, Elena. Asigurarea acțiunii. În: POALELUNGI, M., et al. Manualul judecătorului pentru cauzele civile. Chișinău: [s. n.], 2013, pp. 164-174. ISBN 978-9975-53-197-9.
8. LOHĂNEL, Mihail, Recurs în procesul civil, Ed. Hamangiu, București, 2011, p. 2. ISBN 978-606-522-412-4.
9. LEȘ, Ioan. Comentariile Codului de procedură civilă. Vol. II. București: Editura ALL Beck, 2001.
10. MĂNIGUȚIU, Niculae, Soluțiile instanței de recurs în materie civilă, Ed. Hamangiu, București, 2011. ISBN: 978-606-522-531-2.
11. MUNTEANU, Alexandru „Admisibilitatea recursului împotriva deciziilor instanței de apel". Teza de doctor. p. 23-24. [online]. Disponibil: https://ro.scribd.com/document/238520525/Admisibilitate-Recurs-Munteanu-2007
12. Manualul judecătorului pentru cauze civile. Ediția II. Chișinău, 2013. Coordonatorii Ediției: Elena BELEI, Mihai POALELUNGI, Diana SÂRCU.
13. POALELUNGI, Mihai, PÂRLOG, Vitalie. Libertatea de exprimare. În: POALELUNGI, M., et al. Manualul judecătorului pentru cauzele civile. Chișinău: [s. n.], 2013, pp. 955-974. ISBN 978-9975-53-197-9.
14. PRISAC, Alexandru. Comentariul Codului de procedură civilă al Republicii Moldova. Chișinău: Cartea Juridică, 2019. ISBN 978-9975-139-79-3.
15. SPINEI, Sebastian, Recurs în procesul civil, București: Editura Hamangiu, 2008. ISBM 978-606-522-019-5.

16. ВЛАСОВ, А. А. Гражданское процессуальное право: учебник. Москва: ТК Велби, 2005. ISBN 5-98032-357-0.

17. КАЦ, С. Ю., „Судебный надзор в гражданском судопроизводстве", Москва: Юридическая литература, 1980.

18. АВДЮКОВ, М.Г., „Принцип законности в гражданском судопроизводстве" – Москва: Издательство Московского университета, 1970.

19. ЖУЙКОВ, В.М., „Проблемы гражданского процессуального права" – Москва: Городец-издат, 2001.

LISTA PUBLICAȚIILOR AUTORULUI LA TEMA TEZEI

Articole în reviste științifice

1. CEBAN, Alexandru. Problematica exercitării recursului împotriva încheierilor și hotărârilor instanței de insolvabilitate. În: Studia Universitatis Moldaviae, 2015, nr.11, Seria „Științe Sociale" ISSN 1814-3199, ISSN online 2345-1017, p.164-170, Categoria „B"; https://ibn.idsi.md/ro/vizualizare_articol/43514

2. CEBAN, Alexandru. Repercusiunile noilor temeiuri de recurs asupra împuternicirilor Curții Supreme de Justiție. În: Revista Institutului Național al Justiției. nr. 1 din 2024, Categoria „B". https://ibn.idsi.md/ro/vizualizare_articol/204172

3. CEBAN, Alexandru. Împuternicirile Curții Supreme de Justiție în lumina legii nr. 246 din 31.07.2023. În: Publicația științifico-practică „Legea și viața" nr. 1 (377), 2024, Chișinău. Categoria „C". https://ibn.idsi.md/vizualizare_articol/202871

4. Ceban, Alexandru. Puterea lucrului judecat al decizie Curții Supreme de Justiție, În Revista științifico-practică internațională „Supremația Dreptului", nr.2, 2023, Chișinău pISSN: 2345-1971,eISSN: 2587-4128 Categoria „B". https://ibn.idsi.md/ro/vizualizare_articol/208248/gscholar

5.Ceban, Alexandru. Reforma Curții Supreme de Justiție în Republica Moldova, și repercusiunile sale asupra competențelor acesteia În Revista Universul Juridic nr. 3/2024, Romania, indexată BDI-EBSCO și HEINONLINE. https://www.universuljuridic.ro/reforma-curtii-supreme-de-justitie-in-republica-moldova-si-repercusiunile-sale-asupra-competentelor-acesteia/

Articole în lucrările conferințelor și altor manifestări științifice

6. CEBAN, Alexandru. Trimiterea cauzei la rejudecare în urma admiterii recursului declarat împotriva actelor de dispoziție ale Curților de Apel,. În: Integrare prin cercetare și inovare. Științe juridice și economice. Conferința națională cu participare internațională. 9-10 noiembrie 2017, Chișinău, Republica Moldova: CEP USM, 2017, R, SJ, pp. 118-121. ISBN 978-9975-71-924-7. https://ibn.idsi.md/vizualizare_articol/122157

7. CEBAN, Alexandru. Respingerea recursului declarat împotriva actelor de dispoziție ale Curților de Apel. În: Integrare prin cercetare și inovare. Științe juridice și economice. Conferința națională cu participare internațională. 28-29 septembrie 2016, Chișinău: CEP USM, 2016, pp. 216-218. ISBN 978-9975-71-815-8.

8. CEBAN, Alexandru. Aspecte de procedură la ridicarea excepției de neconstituționalitate în lumina hotărârii Curții Constituționale nr. 2 din 9 februarie 2016 - Experiența Republicii Moldova, În: Materialele Conferinței Internaționale „Procesul Civil și executare silită. Teorie și Practică", 25-27 august 2016, Tîrgu Mureș, Romania, coordonator (editor) dr. Eugen Huruba, editura Universul Juridic, București, 2016, ISBN: 978-6060-673-900-9.

ADNOTARE

Ceban Alexandru, „Împuternicirile instanței de recurs împotriva deciziilor date în apel", teză de doctor în drept, Chișinău, 2024

Structura tezei. Prezenta lucrare însumează 170 de pagini ce includ: adnotare în limbile română, rusă și engleză, lista abrevierilor, introducere, patru capitole, concluzii generale și recomandări, bibliografie ce conține 166 de titluri. Rezultatele obținute sunt publicate în 5 articole în reviste științifice și 3 articole în lucrările conferințelor științifice.

Cuvinte-cheie: proces civil, recurs, temeiuri de recursului, admisibilitate, împuterniciri a instanței de recurs, decizia instanței de recurs, puterea lucrului judecat.

Scopul general al tezei constă în realizarea unei cercetări complexe a actelor normative aplicabile, studierea opiniilor doctrinare, a practicii judiciare naționale și internaționale în vederea examinării și interpretării exhaustive a modului în care sunt reglementate împuternicirile instanței de recurs împotriva deciziilor date în apel, determinarea și elucidarea carențelor a cadrului legal respectiv.

Obiectivele tezei: analiza împuternicirilor instanței de recurs împotriva deciziilor civile date în apel în coraport cu temeiurile de admisibilitate și nemijlocit de recurs, prin prisma legislației naționale, străine, internaționale, precum și a abordărilor doctrinare, inclusiv în lumina noilor modificări a cadrului normativ conex reformei Curții Supreme de Justiție, intrate în vigoare la 18 august 2023; evaluarea eficacității mijloacelor de apărare a drepturilor justițiabilului în cadrul exercitații recursului împotriva deciziilor civile date în apel; identificarea dificultăților existente la aplicarea cadrului legal existent; identificarea unor soluții interpretative sau legislative pentru anticiparea și/sau depășirea dificultăților existente;

Noutatea și originalitatea științifică rezultă din faptul că în Republica Moldova nu au fost elaborate studii fundamentale dedicate împuternicirilor instanței de recurs împotriva deciziilor date în apel, inclusiv din considerentul că s-a schimbat radical cadrul normativ relevant.

Rezultatele obținute care contribuie la soluționarea problemei științifice importante rezidă în *determinarea și elucidarea* carențelor cadrului legal care reglementează împuternicirile instanței de recurs împotriva deciziilor civile date în apel cât și *reconceptualizarea* acestei instituții, fapt care *a condus la clarificarea* pentru teoreticienii și practicienii din domeniul dreptului *a modului de aplicabilitate în practică* a respectivei instituții.

Semnificația teoretică. Lucrarea elucidează diverse abordări doctrinare privind instituția recursului, temeiurilor de declararea și admisibilitatea acestuia și implicit împuternicirilor instanței de recurs cu eventualele soluții.

Valoarea aplicativă se exprimă prin anticiparea și totodată identificarea soluțiilor la dificultățile în aplicarea în practică a recentelor intervenții legislative în ceia ce privește temeiurile recursului și admisibilitatea acestuia.

Implementarea rezultatelor științifice. Rezultatele vor fi utilizate în procesul didactic și științific din cadrul Universității de Stat din Moldova. De asemenea, rezultatele cercetării se exprimă prin transferul cunoștințelor către mediul academic și științific, precum și către practicienii din domeniul dreptului, nu în ultimul rând noilor judecători ai Curții Supreme de Justiție care urmează a fi numiți în contextul reformării acestei instituții, în sarcina cărora va fi o misiune de loc ușoară de a implementa noile modificări.

АННОТАЦИЯ

Чебан Александр, „Полномочия Верховного суда по итогам рассмотрения жалобы на решения, вынесенные в апелляционных палатах по гражданским делам" диссертация на соискание ученой степени доктора наук. Кишинев, 2024

Структура диссертации. Данная работа состоит из 170 страниц, включающих: аннотацию на румынском, русском и английском языках, список сокращений, введение, пять глав, общие выводы и рекомендации, библиографию из 166 источников. Полученные результаты опубликованы в 5 научных работах и в 3 докладах на научных конференциях.

Ключевые слова: гражданский процесс, кассационная жалоба, основания кассационной жалобы, полномочия Верховного суда, res judicata.

Цель дипломной работы заключается в проведении комплексного исследования применимых нормативных актов, изучении доктринальных мнений, национальной и международной судебной практики с целью изучения и исчерпывающего толкования того, как регулируются полномочия апелляционного суда.

Задачи диссертации: анализ полномочиях Верховного суда по гражданским делам, в том числе с учетом новых изменений в нормативной базе, связанных с реформой Высшей судебной палаты, вступивших в силу 18 августа 2023 года; оценка эффективности средств защиты прав истца при осуществлении обжалования вынесенных в апелляционном порядке гражданских решений; выявление существующих трудностей в применении существующей правовой базы; выявления законодательных решений для преодоления существующих трудностей;

Новизна и научная оригинальность обусловлено, тем, что до сих пор в Республике Молдова не было разработано фундаментальных исследований посвященных полномочиям Верховного суда по гражданским делам.

Полученные результаты, способствующие решению важной научной проблемы, заключаются в определении и выяснении недостатков правовой базы, регулирующей полномочия суда апелляционной инстанции в отношении гражданских решений, вынесенных в апелляционном порядке, а также в переосмыслении этого института. факт, который привел к разъяснению теоретикам и практикам в области права способа применения на практике этого института.

Теоретическая значимость. Работа раскрывает различные доктринальные подходы и решения на проблемы связаны с полномочиями Верховного суда по гражданским делам.

Прикладная ценность выражается в критических взглядах на толкование и практическое применение элементов исследуемого института.

Внедрение научных результатов. Результаты используются в дидактическом и научном процессе в Государственном Университете Молдовы. Также результаты исследования выражаются через передачу знаний академической и научной среде, а также практикам в области права, не в последнюю очередь новым судьям Верховного суда, которые должны быть назначены в контексте реформы юстиции, перед которым будет стоять сложная задача по реализации новых изменений.

ANNOTATION

Ceban Alexandru „ Powers of the Supreme Court upon consideration of complaints against decisions rendered in the appellate chambers in civil cases", PhD thesis in law, Chisinau, 2024

Structure of the thesis. This work totals 170 pages that include: annotation in Romanian, Russian and English, list of abbreviations, introduction, four chapters, general conclusions and recommendations, bibliography containing 166 titles. The obtained results are published in 5 scientific papers and 3 communications at scientific conferences.

Keywords: civil process, appeal, grounds of appeal, powers of the court of appeal, supreme court, res judicata.

The general purpose of the thesis: consists in carrying out a complex research of the applicable normative acts, studying the doctrinal opinions, the national and international judicial practice in order to examine and interpret exhaustively the way in which the powers of the Supreme Court for Civil Cases.

Main objectives of the research: analysis of the powers of the Supreme Court in civil cases, including taking into account new changes in the regulatory framework related to the reform of the Supreme Court of Justice, which entered into force on August 18, 2023; assessment of the effectiveness of the means of protecting the plaintiff's rights when appealing civil decisions made in the appellate procedure; identification of existing difficulties in the application of the existing legal framework; identification of legislative solutions to overcome existing difficulties;.

The novelty and scientific originality this is due to the fact that until now in the Republic of Moldova no fundamental studies have been developed on the powers of the Supreme Court in civil cases, including considering that the relevant normative framework has changed radically.

The results obtained that contribute to solving the important scientific problem lie in determining and elucidating the shortcomings of the legal framework that regulates the powers of the court of appeal against civil decisions given on appeal, as well as the reconceptualization of this institution, which led to the clarification for theorists and practitioners in the field of law of the practical applicability of that institution.

The theoretical significance The paper reveals various doctrinal approaches and solutions to problems related to the powers of the Supreme Court in civil cases.

The applicative value is expressed in critical views on the interpretation and practical application of the elements of the institution under study.

Implementation of scientific results. The results of the research are used in the didactic and scientific process at the State University of Moldova. The results of the research are also expressed through the transfer of knowledge to the academic and scientific environment, as well as to legal practitioners, not least the new Supreme Court judges to be appointed in the context of the justice reform, which will face the difficult task of implementing the new changes.

CEBAN ALEXANDRU

ÎMPUTERNICIRILE INSTANȚEI DE RECURS ÎMPOTRIVA DECIZIILOR CIVILE DATE ÎN APEL

553.03 – DREPT PROCESUAL CIVIL

Rezumatul tezei de doctor în drept

Aprobat spre tipar: 31.03.2025 — Format hârtie A4
Hârtie ofset. Tipar digital — Tirajul 50 ex.
Coli de tipar: 2 — Comanda nr. 26-2025

Centrul Editorial Poligrafic „*Casa Profesorului*",
CAVAIOLI SRL, str. Doina 173, tel. 079527202